

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Kuvendi - Skupština - Assembly

VI SAZIV

Prolečno zasedanje

Komisija za poljoprivredu, šumarstvo, ruralni razvoj, životnu sredinu i prostorno planiranje

Sednica br. 41

Priština, od 2. 5. 2019, u 12:00

Zgrada Skupštine, sala N-303

ZAPISNIK

Prisutni: Muharrem Nitaj, Besa Gaxherri, Ganimete Musliu, Lutfi Zharku, Salih Salihu, Andin Hoti, Salih Zyba i Danush Ademi.

Odsutni : Liburn Aliu, Etem Arifi i Srđan Mitrović.

Pozvani: Fatmir Matoshi, ministar Životne sredine i prostornog planiranja; Arben Çitaku, generalni sekretar; Gani Berisha, v. d. direktor Regionalnog autoriteta za rečne slivove ; Sevdije Lama, Leutrim Sahiti i Valon Maliqi, savetnici.

Pomoćno osoblje komisije: Bajram Badivuku, Ylber Sherifi.

Sednicu predsedavao, **Muharrem Nitaj**, predsednik komisije.

Dnevni red :

1. Usvajanje dnevnog reda;
2. Usvajanje zapisnika sa održane sednice od 18.4.2019;
3. Izveštavanje g. Fatmir Matoshi, ministar Životne sredine i prostornog planiranja, u vezi hidroelektrana i drugih ekoloških problema;
4. Razno.

Predsednik, nakon što je ustanovio da su ispunjeni uslovi za početak rada, otvorio je sednicu sa prvom tačkom dnevnog reda.

1. Usvajanje dnevnog reda;

Predsednik je ustanovio da je komisija, sa 7 glasova za, usvojila dnevni red.

2. Usvajanje zapisnika sa održane sednice od 18.4.2019;

Predsednik je ustanovio da je komisija, sa 8 glasova za, usvojila zapisnik sa održane sednice od 18.4.2019.

3. Izveštavanje g. Fatmir Matoshi, ministar Životne sredine i prostornog planiranja, u vezi hidroelektrana i drugih ekoloških problema;

Predsednik Nitaj, prvo je pozdravio prisutne i zahvalio se za učešće g. Fatmira Matoshi, ministar MSPP-a (Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja,) i zahtevao od njega da nastavlja za izveštavanjem, u vezi teme o hidroelektranama (HE), započetu od prošle sednice, ali osim toga, on je zahtevao da razjasni i pitanje postavljanja rampe, na ulazu Klisure Rugova, što je izazvalo reakciju građana i neke probleme sa Erenikom, u opštini Junik.

Fatmir Matoshi, ministar, na početku je rekao, da stanje nije zadovoljavajuće, što se tiče hidroelektrana, jer i dan danas nema neka ozbiljna procena vodnih kapaciteta za HE i spomenuo je jednu procenu od strane bivšeg Ministarstva energetike, u 2009 god. i naglasio je da nijedna hidroelektrana na Kosovu nema ekološku dozvolu i za MSPP, nijedan od njih nije legalan. Postoje puno zahteva za razmatranje i trenutno smo u jednom moratorijumu, što se tiče ove oblasti. Ima puno investitora koji su dobili ekološke saglasnosti, dozvole za vode ili građevinske dozvole, ali nijedan od njih nije snabdevan sa ekološkom dozvolom, koji je zadnji dokumenat koji izdaje MSPP, pre nego što operater pokrene zakonski i redovni rad. On je razjasnio da nije MSPP jedina institucija koja se bavi ovim pitanjem, već postoje niz postupaka, dok jedan operater postavi u funkciju jednu hidroelektranu HE. U MSPP nijedan zahtev nije tretiran bez odobrenja opštine koja investira. Iz ovog razloga, u sastancima sa načelnicima opština, zahtevao od njih da budu pažljivi, kada izdaju odobrenje za izgradnju HE, zato što se oni ne konsultiraju sa stanovnicima i onda se pokaju. Nakon toga, potrebna je preliminarna saglasnost Regulatornog ureda za energiju (RUE) i zatim oni dolaze u MSPP da se snabdeavaju sa odgovarajućim dozvolama. U ovoj sednici, bilo bi dobro da prisustvuju i oni iz RUE, jer su oni regulatori, dok MSPP nije nadležni organ. Postoji nekoliko HE-a koja rade u fazi testiranja i ne prijavljuju se za ekološke dozvole, a do sada smo dobili samo jedan zahtev za snabdevanje sa ekološkom dozvolom.

Dalje, govorio je o postavljanju rampe u Klisuri Rugova. U vezi sa tim, rekao je da Skupština Kosova, zakonom, proglasila dva nacionalna parka i nadležnosti sa njihovo upravljanje prepustila je MSPP –u. U okviru odgovornosti, odlučili smo da se kontrolišu ulazi-izlazi po parkovima, u cilju sprečavanja ilegalne seče drveća, nezakonite izgradnje, i zabranjivanje nezakonitog lova. Ovako su obezbeđeni stanovnici koji imaju imovinu u toj oblasti i nisu obavezni da plate. Dok ubuduće možda će posetioci platiti i ova sredstva će ići za održavanje ovih parkova. U Juniku, radi se o jednom izvoru u teritoriji opštine Đakovica, kojem je izdata dozvola za vodu KRU “Gjakova” za korišćenje pijuće vode za 28 sela ove opštine. Ovo je izazvalo reakciju od strane opštine Junika, ali ipak Zakon o vodama je jasan, da je pijuća voda prioritet u upoređenju sa svim drugim namenama njegovog korišćenja.

Besa Gaxherri, prvo je rekla da su ekološki problemi otežani, kao posledica zanemarivanja problema, iz raznih razloga, od poslije ratnog vremena i ekološka pitanja prate i visoki finansijski troškovi.

Imamo ugalj kao važnu imovinu, kojoj se ekolozi protive i znaju posledice njenog korišćenja, ali mi smo zemlja sa najmanjom količinom vode u regionu. Izveštaj pokazuje da je 7 aktivnih HE, dok je u proceduri 63 i da je iznenađena činjenicom da ne postoji nijedna ekološka dozvola za hidroelektrane. Ona je dodala, da u državi kao što je Kosovo, sa tako malo vode, kažu da postoji organizovani kriminal sa ovim hidroelektranama, iako tužilaštvo i sudovi nisu dokazali. Spomenula slučaj HE-a u klisuri Dečana, koji je potpuno uništio životnu sredinu i opravdala je protestu Rugovljana, protiv izgradnje HE u Lumbardu.

Onda je pitala ministra: Šta je preduzelo MSPP o HE u Klisuri Dečana, da li je pokrenut sudski postupak protiv njih? Da li ste odgovorili investicionoj kompaniji da ne mogu nastaviti rad u Pećkom Lumbardu? Za HE-e, koji rade a nisu snabdevane ekološkom dozvolom, šta je preduzelo MSPP, zašto im ne zabranjuje da rade? I na kraju, o rampama, rekla je da nisu građani dovoljno informisani o njihovom korisnom aspektu.

Andin Hoti, nadovezujući se sa rečima ministra, da su sve HE ilegalne, pitao je: Zašto ih ne zatvorite i ako to ne zavisi isključivo od MSPP, kako je moguće to zaustaviti? Ko je odgovoran i šta je ministarstvo preduzelo da izvrši odgovarajuću procenu kapaciteta vodnih resursa? Na kraju, naglašavajući da je za dobijanje dozvole za HE, potrebno tražiti različite dozvole od 14 različitih institucija. Pitao je: Da li ste nešto poduzeli da pojednostavite ovu birokratiju?

Salih Zyba, Zahvalio se ministru za pripravnost da izveštava, dao je sugestiju da agenda ministra ne utiče na promenu agende komisije, dalje, za izveštaj predat od strane MSPP o HE, rekao je da nije voluminozan. On se složio sa procenama da stanje nije dobro i što se tiče HE-a da nijedna nije snabdevana sa ekološkom dozvolom, pitao je: Pošto nekoliko od ovih HE-a imaju dve godine što se testiraju, koliko je vremena potrebo da oni dobiju nalaze za korišćenje prirodnih vodnih resursa? Onda je pitao o HE u parkovima i zaštićenim oblastima. Dok, za HE-u Ujmana, pitao je u vezi investicija koje se kaže da su izvršene od Srbije - Da li je trebalo da ove investicije prolaze kroz procedure ministarstva ili su zanemarene?

Dalje, Salih Salihu naglasio je da se nažalost voda veoma malo koristi za piće, navodnjavanje i energiju, i voda se mora koristiti prema održivim standardima, da ne bi oštetila životnu sredinu. O HE-a, koja nemaju ekološku dozvolu, pitao je: Gde stoji problem, što se one ne snabdevaju sa dozvolom, dok one rade i bez dozvole i uzrokuju ekološku štetu? Zašto ove HE još rade? Zatim je rekao, Kosovo ima veoma malo vode i ima rečne izvore i potoke koji se ne koriste, npr. Reka Binačka Morava, Lepenac itd. I nema nijednog dugoročnog plana kako da se akumulira pijuća voda, za navodnjavanje i energiju. Binačka Morava, na gornjem delu Šušte- Vitine, tokom zime ima 5.000 litara u sekundi, dok tokom leta 1200 l / s i ne koristi se ovaj potencijal. U tom smislu, on je zatražio od ministra jasne predloge za nove akumulacije vode.

Ganimete Musliu, zahvalila se ministru i rekla je da je veoma odgovoran i saraduje sa komisijom za tretiranje ovih problema. Nadovezujući se sa nalazima ministra, da nijedna HE nema ekološku dozvolu, pitala je: Da li su ove HE ikada dobile ekološku dozvolu? I da li rade bez ekološke dozvole, šta je konkretno preduzelo ministarstvo da prekida njihov rad?

Lutfi Zharku, u vezi 63 HC, koji su u proceduri, prema izveštaju, pitao je: koliko od njih su u procesu investicija, koliko nisu počeli sa investicijama i koliko od njih je isteklo odobrenje a nisu započeli rad? Kao važan element on je spomenuo da je od 2016 god., nisu izdata nove ekološke saglasnosti, pitao je koji je uzrok: Da li je promena vladinih politika, ili nema prostora za nove ekološke saglasnosti, da li se stvara monopol za one koji su snabdevani dozvolama?

Ministri Matoshi – odgovorio je pitanjima poslanika.

Procedura za ekološku dozvolu za HE, prvi korak je odobrenje opštine, drugi korak preliminarno ovlašćenje RUE-e, treći korak je ekološka saglasnost, dok je tek deveti korak ekološka dozvola. Razlika između ekološke saglasnosti i ekološke dozvole. za ekološku saglasnost postoje ekološki uslovi koje investitor mora da ispunjavana na kraju projekta i vraća stanje životne sredine na prvobitno stanje. Oni na početku dobiju ekološku saglasnost, onda vodnu dozvolu, građevinsku dozvolu i grade objekat i onda je faza testiranja objekta i posle toga životne sredina mora se vratiti na prvobitno stanje, nakon ovoga, oni se prijavljuju za snabdevanje sa ekološkom dozvolom. Zatim komisija ocenjuje situaciju na terenu, da se li može opremiti ekološkom dozvolom ili ne.

Dok procedure dozvole za HE, i potreba sa puno dokumenata, rekao je da je tako određeno zakonima i uključena su više institucija: Opština, RUE, KEDS, MSPP, Agencija za šume, Ministarstvo kulture, itd.

Za operatere koji nemaju ekološku dozvolu, obavešten je pismeno RUE, zato, obaveza RUE je da im zabrani rad, i prema informacijama iz Dečana, zabranio je rad jednom operateru, jer ima 3 ili 4 godine što radi u ime faze testiranja. Period testiranja, koji je odredio RUE, je 6 meseci.

Inspektorat MSPP-a , 19 jula 2016 god., izašao je na terenu kod Dečanskog operatera i primetio je da nisu ispunili uslove za vodnu dozvolu, i dao 30 dana rok za poboljšanje. Ali i nakon toga nisu ispunjeni uslovi i predmet je prosleđen sudu i do danas nema odgovora. Za ovo smo pisali RUE i očekujemo od tog operatera da ispuni obaveze, u skladu sa uslovima životne sredine i projektom koji je podnet MSPP-u, kada im je data ekološka saglasnost.

Za Pečki Lumbard nije predat u MSPP nijedan zahtev za bilo koju vrstu dozvole. Dok, protest koji je održan u Peći trebalo je da se uradi 2012. godine, kada je skupština opštine dala saglasnost, i koliko ja znam, ona nije suspendovana. U međuvremenu, zamolio sam gradonačelnika Peći da donese odluku o ukidanju ove odluke. O rampama u parku, mi smo komunicirali i stanovnici su obavešteni, ali spremni smo da nastavljamo da komuniciramo i mi ćemo nastojati da zaštitimo nacionalne parkove.

HE Ujmana, poseduje ekološku saglasnost još od predratnih vremena i oni podnose prijave za vodne dozvole, ali do sada još nisu podneli prijavu, i nema informacija o ulaganjima.

Za oskudne rezerve vode i brzo tekuće reke koje izlaze van teritorije Kosova, on je rekao da je zabrinjavajuće zašto nije uloženo nikakvo ulaganje za brane. To je zahtev Svetske banke još od prošle godine, i dobili smo pozitivan odgovor. Mi smo u pregovaračkoj proceduri za finansiranje nekih rezervoara za vodu, a jedan od njih je u Šušte / Vitine, Lepencu, Drenasu, Kamenici itd.

On takođe smatra da će Svetska banka, sa 50 miliona evra, podržati izgradnju ove akumulacije, kao i učestvovalaće Evropska komisija, sa 10 miliona evra, ali ni to nije dovoljno. Ovi projekti su takođe u vodnim strategijama i mi tražimo sredstva za njih, dok se za 2020. god. nadamo da će započeti izgradnja prve akumulacije u Kamenici, sa investicijama Svetske banke.

HE-e nisu imale ekološku dozvolu nikada prije i ona se dobije samo jednom. U nastavku je predstavio hronološki 63 HE, koji su u proceduri : 7 od njih imaju vodnu dozvolu i aktivne su, 12 imaju vodnu dozvolu i nisu aktivne, 36 imaju vodne uslove (pre vodne dozvole), 2 su u proceduri bez vodnih uslova i 11 imaju vodne saglasnost.

Potrebna je šira procena vodenih resursa i navedeno je da od rečne vode koja teče u Albaniju, deluju mnoge HE. Onda je **Arben Çitaku**, objasnio da je jedna studija od 2009god., koje je izvršilo bivše – Ministarstvo Energetike, ali koja nije formalizovana u obliku odobrenja, li kao takva predstavlja osnovu za razmatranje i izdavanje ovih dozvola. Tu su određene i lokacije i potencijali HE. Problem stoji u ovlašćenjima RUE za obnovljivu energiju za hidroelektrane, čine institucionalne obaveze za državu Kosova. RUE ima kapaciteta za HE, zavisno od zahteva operatera i investitora, odobrava ih i zatim oni podležu daljnim administrativnim procedurama.

Besa Gaxherri, sugerisala je da se ova strategija Ministarstva za ekonomski razvoj (MER) razmatra, jer Kosovo nema dovoljno kapaciteta za 70 HE, a znajući i pritisak EU za 20% obnovljivih izvora energije, pitala je: Da li je izvršena neka zasnovana analiza na argumentima da Kosovo nema kapacitete za 70 HE i najmanje da se napravi jedan moratorijum dok se ne izgrade dovoljno brana?

Arben Çitaku, rekao je da je sprovedena kompletna analiza zakonskih procedura i da postoji nekoliko zakona koji regulišu ovu oblast: Zakon o RUE, Energija, Voda, Građevine, Životna sredina, itd. Koje dozvoljavaju da pod određenim uslovima radi jedan HE i moratorijum koji je MSPP postavio od 2016. godine, u razmatranju zahteva predstavlja nam problem jer nismo u potpunosti u skladu sa zakonom i za to imamo i sudske odluke.

Ministar u nastavku je naglasio da na osnovu studije bivšeg Ministarstva energetike 2006-2009.god, postoji jedna lista gde su određene tačne moguće lokacije za izgradnju hidroelektrana. U okviru ove liste, samo u Pećkom Lumbardu postoje tri potencijalna mesta, procenjene za moguću izgradnju HE. Sada ne razmatramo nijedan zahtev i sve zbog jednog e-maila bivše ministarke, poslato u aprilu 2018 god., administraciji i sekretaru MSPP-a. Ovo nije odluka ili naredba, već je zahtev, u kojem se kaže da, dok ne dobijemo objašnjene iz Pravne kancelarije Premijera, ali ja nisam obavešten da li je to pismo otišlo za tumačenje tamo. Neki od investitora su dobili neki deo dozvola, započele su investicije, za dva slučaja mi smo optuženi, kao MSPP u sudu, zašto ne razmatramo njihove zahteve.

Salih Zyba, imajući u obzir zabrinutosti koja su se desila sa resursima za obnovljivu energiju, u sudskom postupku su 4 bivših ministra zbog 4 HE. I pitao je: zašto je došlo do prekida razmatranja pregleda zahteva? MSPP treba da razmotri i ili da odbije, mogućnost zloupotrebe je isto i nedostatak razmatranja. Zatim on je naveo i izveštaj jedne agencije za HE: "Sada na Kosovu prema KOSTT-u, postoji 13 hidroelektrana". U vezi sa tim, pitao je: Da li je to u skladu sa podacima kojima raspolaže MSPP? Dalje, rekao je da postoje opštine koje se protive ovim projektima i i ustanovio da svaka opština to ne dočekuje kao investiciju. Na kraju je pitao sekretara za studiju 2009 god.: Ko bi trebao to da odobri?

Ministar – istakao je da ne zna koje bi opštine odbile zahteve za investicije, ali se mi suočavamo samo sa odobrenim zahtevima iz opštine, kojima je to isključivo pravo. Dok je **Arben Čitaku** nabrojao broj izdanih saglasnosti za HE, prema opštinama: Dragaš 17, Prizren 15, Đakovica 3, Peć 2, Mitrovica 6, Podujevo 2, Vitine 4, Dečane 1, Istog 1, Kućanik 6. Zato, mi smo zaduženi da prema zakonu razmotrimo ove zahteve, ali ne da se zabranjuju samovoljno i to se desilo upravo kao rezultat ovih protesta koje su inicirale skupštine opština. Prema njegovim rečima, paradoks je to što je gradonačelnik potpisao ovu saglasnost, a zatim je protestovao zajedno sa građanima. A, u vezi sa izveštajem, rekao da smo nudili jedan izveštaj koji je bio osnova za današnju diskusiju, dok je za studiju iz 2009. god. trebalo da ga odobri Vlada.

Ministar, na kraju, još jednom je izrazio pripravnost za saradnju, dok što se tiče zajedničkih poseta terenu, rekao je da su dobrodošle i to samo će ojačati autoritet ministra MSPP-a. Na kraju, rekao je da savetnica Sevdije Lama je određena da kontaktira sa komisijom administracije, i za svako pitanje ili zabrinutost, mi vas očekujemo u MSPP. Da bi diskutirali o ovim pitanjima.

Na kraju ove tačke dnevnog reda, data su dva predloga:

Besa Gaxherri, predložila je da za hidroelektrane, komisija treba da donese zaključak i zatraži od ministarstva dokument ili strategiju, sa argumentima eksperata ove oblasti, da Kosovo treba da preispita strategiju hidroelektrana, jer ima 70 planiranih HE, ali Kosovo nema vodne kapacitete. Bilo bi dobro da i dotične komisije usaglase, ali mi možemo to učiniti iz oblasti životne sredine, zbog uništenja ambijenta, a onda možemo zahtevati od drugih ministarstva. Čak i EU mora da tvrdi da ne može tražiti od Kosova pod ovim uslovima, 20% obnovljive energije. Dakle, prvo da to postane moratorijum, dok se ne izgrade dovoljno brana, a zatim procenat ispunjen sa energijom vetra. Na kraju, on je rekao da ako komisija prihvati ovaj predlog, onda ovaj zahtev mora biti ispravno formulisan.

Kryetari – složio se sa predlogom, ali rekao je da MSPP nije adekvatno, zato što oni daju samo ekološku saglasnost, dok to možemo zahtevati od RUE i MER, ali da pričamo sa ministrom, kako bi ispravno uputili ovaj zahtev.

Dok je, **Salih Salihu**, rekao da je predviđeno zakonom, da 50% vode koristi za HE, dok investitori, da bi stvorili više energije, dobiju više količine, ali i celu vodu i onda korito reke ostaje bez vode. Zato, predložio je da komisija ili predsednik, u ime komisije, pokrene ovo kao pitanje u Skupštini,

jer je veoma zabrinjavajuće pitanje. Npr. U reci Binačka Morava u Vitine, četiri zahteva za HE, dobile su odobrenje od Opštine, Na ovaj način mora se dati do znanja i načelnicima opština da ne žure, kada izdaju odobrenja.

4. Razno

Salih Zyba, Predstavio je jednu nacrt agendu, zahtevanu od prošle sednice, za posete terenu u vezi praćenja stanja životne sredine, i pitao je da li neko ima konkretan predlog o tome. Zatim je predsednik ustanovio da je komisija u načelu usvojila ovu agendu i to da se prosledi MSPP –a, da se uskladi, jer mora biti u saradnji sa MSPP, u vezi poseta terenu.

Predsednik, o agendama nacrta zakona u komisiji, zahtevao je od predsedavajućih da nastavljaju rad četiri radnih grupa, formiranih za nacрте zakona: za Nacrt zakona o zaštiti vazduha od zagađenja; za Nacrt zakona o stvaranju Nacionalne infrastrukture prostornih informacija u Republici Kosovo; za Nacrt zakona o biocidnim proizvodima i Nacrt zakona za Komoru arhitekata i inženjera u oblasti građevinarstva.

Sednica je završena u 13:45. časova

Pripremili :

Pomoćno osoblje komisije.

Predsednik komisije,

Muharrem Nitaj